

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XLVIII (42)
Štev. (No.) 32

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

17 de agosto — 17 августа 1989

DR. LUDOVIK PUŠ

Korenine spora

Na našo prošnjo je dr. Puš takole odgovoril na vprašanje, kako gleda na napetosti med Slovenci in Srbi v domovini. (Op. urednika)

New York, 23. julija 1989
Če bi hotel v celoti naslikati začetek in razvoj razmerja med Slovenci in Srbi, ki se zdi zadnje čase tako kritično, bi nastala dolga storija brez kake posebne vrednosti. Zato bom poklatil le po vrhu glavne točke, kakor sem jih doživljal sam kot mlad, študiran mož in kot sem spremljal njihov razvoj pozneje v življenju.

Zame ni in ne more biti nobenega dvoma, da so korenine tega zla v proslulem aktu „Ujedinjenja“ na dan 1. decembra 1918 v Beogradu, kjer so se sestali predstavniki Narodnega veća novo ustanovljene južnoslovenske države Slovencev, Hrvatov in Srbov, živčevih na dotodanjem ozemlju bivše Habsburške monarhije, ki je s tem propadla, ter predstavniki srbske države s prestolonaslednikom Aleksandrom, političnim voditeljem Pašićem in drugimi srbskimi politiki. Slabo pripravljeno delegacijo je vodil brez navzočnosti vodilnih slovenskih politikov in predsednika Narodnega veća dr. Antona Korošča na poseben pritisk Dalmatincev znani in pozneje šovinistični prečanski srbski politik Svetozar Pribićević.

Delegacija ni predložila Aleksandru in Pašiću nobenih predlogov ali zahtev za ureditev nove skupne države. Brez vsake obveznosti je bilo proglašeno zedinjenje nove države Slovencev, Hrvatov in Srbov s kraljevino Srbijo v enotno državo pod dinastijo Karadjordjevičev. Psihološko je bil po ocenjevanju in čustvovanju tega pisca akt zedinjenja podoban ne sprejemu brata po bratu v isto hišo in zatorej dobrodošel, marveč kot sprejem vojnega premaganca, do katerega ima zmagovalce pravico ravnati po svoji volji. Ta psihološki element v srbskem mišljenju je živ in prisoten še danes.

Slovenci smo to resnico kmalu spoznali in v jugoslovanskih odkrili večino prikrito, včasih pa tudi javno izraženo tendenco po ustvaritvi enega samega naroda (ki bi bil srbski), kar je rodilo med Slovenci močan narodni odpor. Ta odpor trajal v današnji dan še v poostreni obliki in to gre nekaterim Srbov na živce. Revolucija v tem oziru ni dosegla nobene spremembe, kvečjemu to, da

more sedaj partija uspešno manipulirati z nacionalnim vprašanjem narodov v državi in podžigati tendence, ki gredo zavoženi partijski politik v dobro. To jim na nesrečo dobro uspeva, zato jim je treba tako podžiganje preprečevati z modrim prikazovanjem zgodovinske resnice o začetku in razvoju narodnostnega vprašanja v Jugoslaviji. Slovensko narodno politiko pa je potreba uravnati proč od neplodnega boja s Srbi.

Ker ni verjetno, da bi bilo možno srbsko mentaliteto spremeniti ali celo odpraviti z bojnimi gesli, je treba iskati drugih možnosti, da bi se napetosti, ki izvirajo še iz nekaterih drugih spornih odnosov, omejile in končno čisto ustavile.

Dr. Korošec je kmalu sprevidel, da brez sodelovanja s Srbi ne more do Slovencev nič doseči. Zato je iskal s Srbi političnih stikov in prijateljstva, kar smo mu Slovenci včasih zamerali, pa spet odpustili. Držal se je načela, da je najslabša Jugoslavija za Slovence še vedno najboljša in jo je v trenutku nevarnosti razpada, po strelah v parlamentu poleti 1928, s prevzemu ministrskega predsedstva tudi rešil. Ker pa so se Davidovičevi „demokrati“ izneverili ter izzvali padeč Koroščevo vlado, so s tem zakrivilo oklic kraljevske in vojaške diktature, Aleksandrovo smrt in vso poznejšo nesrečo.

Slovenci danes nimamo politika Koroščevega kova, ki bi krotil Srbe; tudi situacija je zelo različna, a po sedanji poti sovraštva ne pridemo nikamor. Slovenci čutijo, da je v nevarnosti narodov obstoj, Srbi pa zavidajo Slovincem njihove uspehe in si na vse načine prizadevajo, kako bi nizki življenjski standard v Srbiji izravnali z visokim slovenskim. A to ni mogoče z zmerjanjem in halaganjem visokih denarnih dajatev Sloveniji v korist južnih republik. Tudi vznemirljivo pošiljanje številnih srbskih delavcev v Slovenijo ni rešitev. Naj bi raje tem delavcem omogočili, da se nauče, kako Slovenci dosegajo višjo življenjsko raven; naj bi zahtevali, da se čez čas vrnejo in rojake doma učijo skrivnosti slovenskega uspeha ter ga posnemajo. Pa mislim, da iz te moke ne bo kruha.

Krivi in nekrivi

Po 44 letih se je Slovenija prvič spomnila vetrinskih žrtev. Množica ljudi se je poklonila mučenim in po pobitih rojakom na Žalah. Spominška lipa je posajena.

Zelo smo hvaležni vsem, ki so to komemoracijo po tolikih letih doma omogočili. Ker pa gre za dosedaj največji tragediji naroda, za ključni zgodovinski dogodek, bi radi dodali še nekaj misli.

V vabilih na komemoracijo 27. junija so označene žrtve kot „krivi in nekrivi“. Takšen odnos do pokojnikov, take oznake na grobovih niso običajne nikjer na svetu in so seveda žaljive. Pod označbo „krivi“ se skriva opravičilo, češ da je šlo za kazen. Kar ostane, je samo obžalovanje zaradi načina smrti brez pravnega procesa.

Še posebej nas presenetli K. Hurnar v Katoliškem glasu v Gorici, (13. julija), ko piše o komemoraciji in pravi o pobitih slovenskih protikomunistih dobesedno: „Niso se zavedali, da ni dovolj boriti se proti komu ali čemu, temveč da se je treba boriti za koga in za kako vredno-

to. Kristus se ni prišel bojevati zoper satana, temveč je prišel graditi božje kraljestvo. Pozitivne vrednote morajo biti v vsakem programu. Ni dovolj se boriti zoper plevel, če ne veš, kaj boš na njivi sadil.“

Z drugimi besedami: borba dela slovenskega naroda za preživetje in demokratične vrednote ter proti zlu in terorju komunizma naj bi bila dvomljive vrednosti in na duhovnem polju izenačena z revolucijo in njenimi grehit?

V Sloveniji pripravljajo komemorativno ploščo v spomin naših žrtev. Bojimo se, da bo vsebina besedila govorila podobno. Poskusi izenačiti na duhovnem polju žrtev s krivcem postajajo vse bolj očitni.

Naj velja enkrat za vselej: narod in še posebej slovenska opozicija iz let 1941-45 ne potrebuje in ne prosi za komemoracije, če v teh ni vsebovana in poudarjena čast žrtev revolucije. Na to čakamo že 44 let in če bo potrebno, bomo čakali še enkrat toliko.

dr. Peter Urbanc

Treba je misliti in delati na to, da se Slovenci pripravijo za povratek v Evropo. Kajti tudi sprememba režima sama na sebi tega problema ne bo uspešno rešila.

Nimamo Korošča...

Ne verjamem, da bi bilo kralju Aleksandru in njegovim generalom pred 50 leti kaj padlo na um ali da pade na um sedanji eliti komunistične partije na oblasti, kaj bi uresničenje idej o jugoslovanstvu pomenilo Srbom in kaj Slovincem. Srbom nesporno pridobitev njihovih sanj o veselstvu in višek nacionalnih aspiracij, ker bi dejansko ne izgubili nič, Slovenci pa bi bili v tem primeru ob vse znake nacionalne identitete kot so jezik, kultura, življenjski slog, itd. V jugoslovanstvu bi se utopili in povsem izgubili svojo narodnost. Ali ne bi bilo mogoče Srbom dopovedati, kaj bi to pomenilo?

Tudi če bi Srbija gledala v Sloveniji res vojni plen, ne pa po svobodni narodni odločitvi prostovoljno priključeno ozemlje, ko išče brat pri bratu podpore v težki uri nevarnosti, bi se morali globoko zamisliti ter pomen in vzroke sedanjih sporov prav razumeti.

SLAVOJ ŽIZEK:

Ne pozabimo!

...ne smemo niti za trenutek pozabiti na ta neznanski sivi represivni aparat, ki čaka, da bo sprožen, in katerega senca lebdi nad nami. Četudi ta aparat molči, četudi o njem ni veliko slišati, pa mu ne manjka zaveznikov: srednji in lokalni državno-partijski aparat je bržkone zgrožen nad tem, kar se zdaj pri nas dogaja, in tiho „čaka svoj trenutek“ (...); k temu je treba dodati še tri velike zaveznike politburokracije med „dobrimi malimi ljudmi“: indiferenco, cinizem in strah.

Ne pozabimo namreč, da je demokracija pri nas še vedno stvar nekaj tisočev v večjih mestih; da so tako imenovani „navadni ljudje“ sicer pripravljeni od časa do časa narediti kakšno nenevarno populansko gesto (iti na zborovanje, glasovati na volitvah), da pa njihovo vsakdanje držo naslednje jutro, ko jih prime maček po demokratiški pijanosti, še zmerom določajo ljudske modrosti v slogu „hočemo dobro živeti, ... se mi politika“, „politika je kurba“, „Smole ali Bavčar, vsi so enake svinje, gre jim za isto, za oblast“ ali „ne moreš proti vetru“.

(Mladina, Ljubljana, št. 22)

Jaruzelski in Walensa

Smo pred odločilnimi dogodki na Poljskem. Majhne politične stranke so leta sodelovale s komunisti in omogočale obstoj komunistične vlade, po zmagi Walensove demokratske opozicije so se odločile za isto predložiti predsedniku države, generalu Jaruzelskemu, vladno listo brez komunistov. V času, ko trajajo pogajanja, sta radio in poljski tisk prenašala moskovska opozorila, da je na Poljskem nujna koalicijska vlada s komunističnim predsednikom na čelu. Tvegano je napovedovati srečen izid. Walensova opozicija ima z majhnimi strankami večino v „sejmu“ in v senatu, s tem tudi pravico voliti demokratsko vlado. Možnost zmage združenih strank je vznemirila poljsko KP in tudi Kre-

Ob presojanju in ocenjevanju

...dogodkov zadnjega časa v Sloveniji obstaja nevarnost, da jih v zdomstvu bodisi precenjujemo ali pa podcenjujemo. Za pravilen odnos do njih je potrebno, da upoštevamo nekatera dejstva:

V jugoslovanski komunistični stranki sta dve taktični in organizacijski liniji, ki se borita za prevlado. Po eni stranj skrajno centralistična, ki se poteguje za enotno vodenje in načrtovanje države iz enega centra, za akumulacijo, razpolaganje in razdeljevanje presežka po uvidnosti centra, za enotno šolstvo po vsej državi, za upeljavo enega jezika v upravi: vojski, transportu, obveščevalnih sredstvih, gospodarstvu, trgovini, itd. Ta način vodenja v vse večji in splošni krizi naj bi bil gospodarsko bolj uspešen in zgleda, da uživa podporo mednarodnih silnic, predvsem držav upnic, ki imajo prvenstven interes, da se zunanji dolg čim prej povrne. Močna srednja vlada naj bi preprečevala (četudi s silo) vse večje etnične konflikte znotraj večnarodne države. Ta linija uživa podporo jugovzhodnih republik in ima center vodenja v Beogradu.

Druga, federalistična, policentrična, pa se zavzema za večjo avtonomijo posameznih federalnih republik. Tudi ti zagovarjajo svoje stališče z večjo gospodarsko uspešnostjo, ki naj bi bila tem večja, čim večjo avtonomijo naj bi uživale posamezne republike oziroma čim manjši bi bil vpliv ali poseganje osrednje oblasti v odločitve republik. Ta linija prevladuje v Sloveniji in Hrvaški, ki sta že sedaj najbolj gospodarsko uspešni.

Ta zadnja, federalistična linija trenutno vlada državo z ustavo iz leta 1974, torej še iz časa Tita. V tem sistemu in od tega sistema živi ne samo vodilna plast v Sloveniji, ampak tudi številna birokracija vodij podjetij in ustanov. Imajo največji interes, da pri takem sistemu ostane vnaprej. Radikalen zavoj v smeri centralizma bi pomenil izgubo privilegijev „novega razreda“, zamenjavo kadrov ali premestitev v druge kraje države.

Zato smemo sumiti, da je v ozadju vsega, kar se dogaja v Sloveniji, v bistvu strah po izgubi oblasti sedanje mlajše „nomenklature“ in birokracije. Zato iščejo oporo v ljudstvu. Pospešujejo ali dopuščajo različne oblike „demokratizacije“, zavzemajo se za tržno gospodarstvo, za privatno lastnino, za vstop v „Evropo 1992“, za revizijo polpretekle zgodovine, za odpravo dosedanjih diskriminacij, za spravo, za vse tisto, za kar vejo, da si želi večina naroda. Postavljajo se v vlogo pobuditeljev oživiljanja narodne zavesti in v vlogo „žrtev“ napadov osrednje vlade v Beogradu.

Dejstvo je, da dokler so živeli v

relativnem gospodarskem blagostanju na račun najprej vojnih odškodnin, kasneje pa zunanjih posojil, ni bilo govora o kaki demokratizaciji, o civilni družbi, pluralizmu ali kakih pravicah človeka ali naroda. Šele sedaj, ko jih tare gospodarska kriza, so se spomnili nanje...

Značilno je tudi, kako mlajša vodilna plast v Sloveniji, ki se kot izgleda, sedaj poživlja na čistost in doslednost komunistične ideologije, podžiga atavične rasne mržnje med narodi Jugoslavije. Naenkrat se je pojavila tudi sovražnost med Slovenci in Srbi, ki je prej nikdar ni bilo in ki je narodoma prav gotovo v največjo škodo. Od „prebuditve narodov“ v 19. stoletju in naprej do ustanovitve Jugoslavije in sožitja v njej, kljub ekscesom kraljeve diktature, sta bila oba naroda v najboljših odnosih. Obojestranska simpatija se je izkazala med drugo svetovno vojno, ko so Srbi prijateljsko sprejeli množico Slovencev, katere so Nemci izselili. Od kod naenkrat toliko zavzetost za (sicer legitimne) pravice albanske manjšine med srbskim narodom, ko pa istočasno nadaljujejo državljansko vojno med svojim lastnim narodom?

Kaj ko bi pustili, da Srbi in Albanci sami razrešijo svoje probleme in rajši uvedli resnično demokracijo na Slovenskem ter s tem dosegli ozačje za spravo med Slovenci!

Kar se navadno najmanj jemlje v poštev ob presojanju dogodkov v Sloveniji, pa je sumljivi molk „zdravih sil“, boljševiskih borec in revolucionarjev ter mlajših pravovernih komunistov, ki se drže ob strani. Koliko časa še? Komunistična partija ve, da je ljudstvo ne mara, da ji je bilo vedno nasprotno. Tiste, za katere je vedela, da so proti njej, je vedno in dosledno zatirala. One pa, ki so se ji fizično uprli, je pobila, zaprla, mučila ali konfinirala na Jadranskih otokih. Danes, ob večji svobodi govora in pisanja, zbiranja in organiziranja političnih gibanj pa so se pojavili nasprotniki tudi tam, kjer so najmanj pričakovali. Sedaj ima partija priložnost postaviti spiske vseh kategorij oporečnikov: intelektualcev in aktivistov, organizatorjev in somišljenikov, udeležencev zborovanj, debat in okroglih miz. Kadar se bo ZK čutila resnično ogrožena, jih bo mogla onemogočiti na njej lasten in poznan način: Tien An Men docet!

Značilno je, da se ob vsej „demokratizaciji“ držijo nazaj prav tisti, ki so v prejšnjih desetletjih največ trpeli in ki bi po logiki morali biti v prvih vrstah odpora. Ne zaupajo! Že vedó zakaj. V domovini sumijo, da je prav sojenje štirih v Ljubljani v zvezi z domnevnimi spiski nasprotnikov in z ukrepi, katere naj bi podzela jugoslovanska vojska, da v kali zatire „kontrarevolucijo“ v Sloveniji in vzpostavi oblast „zdravih sil“.

Vse to je treba upoštevati, ko ocenjujemo zunanje izraze „slovenske pomladi“, da jih ne precenjujemo, oziroma da jim ne dajemo naše brez-pogojne zaupnice.

Prav tako pa tudi ne smemo podcenjevati legitimnih težnj slovenskega naroda, ki se mimo konjunkturalnih in sebičnih oblastniških interesov prizadeva za resnično demokracijo, kot jo poznamo, priznamo in živimo na zahodu. Naj nihče ne meni, da se vse to nas v zdomstvu ne tiče.

Zadnje uradne izjave SNO in SLS pozdravljajo vsa demokratična prizadevanja raznih odborov in zvez, se jim pridružujejo in skušajo storiti korak naprej, upoštevajoč sedanje razmere v Sloveniji. Zavedajmo se, da je usoda slovenskega naroda v rokah vseh Slovencev, kjerkoli živimo.

(Nađ. na 4. str.)

-gar-

Pisemski nabiralnik

Uredništvo Svobodne Slovenije je imelo med drugimi nameni tudi tega, da bi bili bralci obveščeni o vsem, kaj o nas — politični emigraciji — pišejo v Sloveniji. Zato smo po možnosti priobčevali vse take članke, bodisi iz Nove revije, Mladine, Telexa, Tribune, Dela ali Dnevnika.

Sedaj pa je to postalo že nemogoče, toliko člankov, celo zelo obširnih, je objavljeno o nas. Nekatere bomo ponatisnili, da ostanejo bralci informirani, o drugih pa lahko prinesemo samo poročilo ali omembo, ker bi zavzeli preveč prostora, obravnavana vsebina pa je itak bralcem poznana.

V zadnjem času se je razvnela debata o Triglavu, ki je prešla že na čisto drugo področje. Vanjo so posegli v glavnem dopisnik Dela v Argentini, Marko Jenšterle, in drugi. V Delu so med pisimi bralcev objavili 27. julija članek, ki ga je poslal urednik našega lista Tine Debeljak ml. in je bil natisnjen na uvodnem mestu v naši 26. številki. V njem — kot smo brali — ugotavlja krivdo komunizma za žalostne razmere med starimi naseljenci. Članek je bil objavljen dobesedno. Spet je pisal tja Armando Blažina; o tem kaj več prihodnjič.

Marko Jenšterle je objavil daljši članek v reviji Telex, 6. julija, ki ga objavljamo na tretji strani, kjer govori o obisku predsednika SKA Andreja Rota v Sloveniji in razčlenjuje problem Slovenske izseljenke matce. Isti dopisnik je tudi objavil celostranski članek v Telexu 20. julija, pod naslovom: „Politični in „lojalni“. Posvečen je spet analizi dogodkov v Triglavu, pa še razmišljanju o odnosih stare in politične emigracije. Najbolj zanimivo je to, da je uredništvo vse objavilo pod velikim naslovom — SVOBODNA SLOVENIJA — kopija glave našega lista iz leta 1949. Tudi o tem bomo še pisali in komentirali.

Najbolj zanimiv in vrednoten pa je daljši pregled „Slovenska literatura v Argentini“, ki ga je pričel pisati Marko Jenšterle v Književne liste, tedensko prilogo Dela. Objavljenih je več podlistkov, ki bodo organizirano in nepristransko prikazali precej podrobno našo književnost. Dobili smo že tri. Prvi podlistek govori o predvojnih kulturnih in daljše obravnavo predvsem arh Sulčiča in Vando Čehovin, govori pa tudi o Doktoriju in Vlady Kocianich. Drugi je posvečen starejšim kulturnikom politične emigracije. Govori o Novačanu, precej podrobno pa obravnava Debeljaka (z analizo njegovih del, vključno Črno mašo), Simčiča, Krivca, Jurčeca, Kocipra, Marolta, Kunčiča, Tonklija, Žitnika in Vombergarja. Pri vsakem navede poleg knjig tudi nekaj kritik.

V tretjem delu (10. avgusta) omenja književnike srednje generacije: Papeža, Kremžarja, Rakovca, Sodjo, Arka, Korošca, Rozmana, Willenparta, Komarja, Brunna, Osojnika, Novaka, Ogrina, Škerjanca in Magistra; njih knjižne izdaje in oznake raznih kritikov iz zdomstva (Debeljak in drugi), zamejstva (predvsem Jevnikar) in Slovenije (Pogačnik, itd.). Omenja tudi knjižne založbe Svobodne Slovenije, Slovenske kulturne akcije, Slovenske besede itd. Manjka še zadnji, četrti del, v katerem obljublja analizo najmlajše generacije.

Gotovo je to — poleg pred letom dni objavljenih podlistkov o Slovenski politični emigraciji v Dnevniku — najbolj obširen in najbolj nepristranski tekst, ki nas predstavlja v kakem množičnem občilu v Sloveniji.

Poleg tega pa so še drugi, ki govorijo o nas ali nas tiskajo. Tako se je v Delu oglasil med Pisimi bralcev tudi Jože Škrbec iz Berzateguija, ki protestira proti obsodbi Narteja Velikonje. V Mladino ali Tribuno pišeta med pisimi bralcev tudi dr. Peter Urbanc iz Kanade ali Vinko Levstik iz Gorice, ki se zavzemata za politično demokracijo in pluralizem, Franc Pibernik je izdal knjigo Temni zaliv Franceta Balantiča (na žalost je še nismo dobili) z zanimivim komentarjem v Književnih listih tudi o nas.

V reviji Borec (!) so objavljena pisma, ki so jih pisali za okroglo mizo o ugotavljanju vojnih žrtev tudi megr. Alojzij Ambrožič, dr. Ljubo Sirca, (oba kratka) in pa daljši pismi Andreja Roita in Toneta Brulca, ki sta objavljena nespremenjena, čeprav sta zelo kritična do režima in njegove „zgodovine“. Poleg teh pa še „po starem“ negativno mnenje Milice Strgar.

Naj še povemo, da je dr. Ljubo Sirca predaval v Beogradu o „Gospodarskem prehodu v socializem“; večstranske razgovore z njim pa so objavili Duga, Telex in Mladina. V njih govori predvsem o skupini Pravda, Nagodetovem procesu ter o Demokrski alternativi, kjer se udeležuje.

V študentovski Tribuni ponatiskujejo cele strani iz Zebotove knjige Nemilniva Slovenija, z opombami vred, ki dajejo drugačen pogled na začetke revolucije, zadržanje demokratičnih politikov ali na resnične namene KP in OF.

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Ko je preteklo soboto predsednik Menem pohitel na poljedeljsko in živilno razstavo, so opazovalci takoj zaznali bistveno razliko v načinu, kako so „kmetje“ sprejeli njegovo, v sorazmerju s tem kako so pred enim letom sprejeli tedanjega predsednika Alfonsina. Televizija se je ob tem kratko ustavila, ker je itak narava TV taka, da se ob vsem more le kratko ustaviti. Časopisje pa je razlilo reke tinte ob tem dogodku, ki je po svoje res važen, saj se tiče bistva taktike in strategije sedanje vlade in njene ekonomske ideje.

BORBA PROTI KAPITALU?

Zadeva ima svoje ozadje. Dogodki so takile: lansko leto so Alfonsina poljedelci izžvižgali, in je nato prišlo celo do spopadov med gledalci, pristaši ene in druge strani. Letos je Menem doživel tak sprejem kot o njem ni nikdar prej sanjal kak peronistični veljak. Polje mu je hvaležno za boljše pogoje in za napovedane ugodnosti tudi še za bodoče.

To pa v peronizmu samem povzro-

ča neke vrste ideološko debato. Že tako v stranknih vrstah stvari niso čiste, saj je boj med renovadorji in ortodoksijo res precej osebnosten, a ni izključiti ideološke primesi. Po zmagi na predsedniških volitvah pa se je stvar še poostrela. Obnoviteljske glave so bile potisnjene v ozadje. Menem je tako za sestavo vlade, kot za začetanje vladnega programa segel po ljudeh, ki niso ravno pristaši razrednega boja.

S tem je peronizem, vsaj vladni peronizem, delno zapustil tudi svojo, doslej skoraj izključno delavsko barvo. Povezava s skupino velepodjetnikov in pa izredni odnosi z veleposestniki, je strategija, ki jo je Menem izbral, medtem ko „razsocializira“ državo (ali to vsaj napoveduje), in potiska v ozadje velike državne sindikate.

Že pred časom se je sprožila polemika, zakaj peronisti več ne pojejo druge kitice svoje strankarske himne: tiste ki opeva Perona „ker si je osvojil veliko ljudsko maso s tem, ko se je bojeval proti kapita-

Slovenščina - moj jezik

V DVOJE GRE LAŽE

Zelo pripravno je rabiti števnik za izražanje različnosti:

Pri kosilu smo imeli dvoje meso.

Če bi ne imeli ločilnega števnikar, bi morali nanizati celo vrsto besed, da bi isto povedali. Marsikateri zemljan še mora tako truditi. Nam pa je lahko. Kupimo četvero moko, seje mo troje žito, nosimo dvoje perilo. S tem seveda še ni rečeno, da imamo na sebi dvojno perilo, to bi pomenilo vse kaj drugega. To bi bili dve plasti, druga vrh druge. Lahko enaki, lahko različni. Če pa rečemo: dvoje perilo, to pomeni, da je različno med seboj. Takšna oblika števnikar je ločilna. Ločilni števnikar — enoj, dvoji, troji, četver — imajo posebne oblike. Od tod naprej peter, sedmer... jih delamo tako, da glavnim števnikom dodajamo končnice -er, -era, -ero. Ločilni števnikar ima za vsak spol svojo obliko in se tudi sklanja:

S trojimi vozili so prišli na delo.

Izkazala se je med peterimi učenkami.

Vozil je bilo na desetino in učenk tudi nič manj. Vendar vozila so bila treh različnih vrst in učenke so bile

Te dni je umrl avtor te himne, slavni Hugo del Carril. Zanimivo bi bilo raziskati, kaj je bilo mišljeno s tisto kitico v originalu, kajti peronizem je bil v začetku bolj fašistično kot pa marksistično gibanje. Od tega je danes malo ostalo. Vendar obtožbe pakta s korporacijami padajo z leve, tudi z levega krila samega peronizma. Jasno je pač, da se Menem ne bori proti kapitalu. Obratno, vsaj navidezno se bori združeno s kapitalom. Kaj bo dosegel, to je pa drugo vprašanje.

KJE JE OPOZICIJA

Vsa ta zadeva pa vodi v drug problem, ki smo ga na tem mestu že nakazali. Namreč vprašanje, kje se danes nahaja opozicija. Pretekli petek sta se sestala sedanji predsednik Menem in bivši, dr. Alfonsin. Opazovalci so predvidevali (in sam je svoj čas tako izrazil), da bo Alfonsin še nekaj časa počival. A kot se kaže položaj, je hotel čim prej zasesti svoje novo mesto „šefa opozicije“. Res je, da je danes radikalna stranka največja stranka opozicije. A priznati je treba tudi, da je ta opozicija širša, kot radikalna stranka sama. In še, da ni vsa radikalna stranka v opoziciji.

(Nadaljevanje na 4. str.)

različne po starosti in stopnji mogli bi jih razdeliti v pet skupin.

Ločilne števnikar rabimo, kadar želimo množinske samostalnike: dvoje grabelj, četvero čevljev, desetero hlač, dvanajstere vilice. Tudi osebe in stvari, ki so povezane v stalne skupine, se številčno označujejo z ločilnimi števnikar: Imamo dvoje nog, petero čutov.

Tudi pred skupnimi in znanstvenimi pojmi rabimo ločilne števnikar za izražanje mnogoterosti: troje veselje, dvoje mleko, dvoje meso.

Moremo ga rabiti kot samostojen izraz količine: Društvo je šlo na dvoje. Troje mu dela veselje. Stotero naj mu povrne!

Občutek za rabo te oblike števnikar se izgublja na škodo jasnejšega izražanja. Namesto ločilnega števnikar rabimo glavne ali druge števnikar, pa neredko zaidemo v zadrego in si moramo pomagati z opisovanjem in še vedno kaj rad ostane dvom in netočnost. Premislimo, koliko točneje se izrazimo s to slovensko posebnostjo. Hranimo in negujemo jo kot droben dragulj v naši narodni zakladnici!

MA

NIGEL NICOLSON

Velika izdaja

The Independent Magazin,

London; 22. aprila 1989

Pričevanja o nasilnem vračanju beguncev v roke komunistov maja 1945 so redka. Tem pomembnejši je zato članek „Velika izdaja“, ki ga je objavil The Independent Magazin 22. aprila letos. V njem pripoveduje Nigel Nicolson, častnik angleške obveščevalne službe kot pričča tedanjih dogodkov, kako je te doživljal in kako se jih z grozo spominja do današnjih dni.

V sledečem prevodu so izpuščeni le maloštevilni odstavki, ki so zanimivi za angleške bralce, a nimajo nobene zveze z vetrinjskimi dogodki:

„Bilo je neko jezero. Spomnim se: s koščkom zemlje je bilo zvezano z drugim, večjim jezerom. Ko sem lani z Nikolajem Tolstojem zopet obiskal južno Avstrijo, sem ju kar lahko našel, vendar med mnogimi lepimi zgradbami nisem mogel spoznati gostilne, ki je bila spomlad leta 1945 dva meseca glavni stan naše brigade.

Kako strašno zmotljiv je človek vizualni spomin! Vendar so bili dogodki okoli tega prijetnega kraja tako strašni, da jih ne morem pozabiti. Nasprotje med mojim spominom in današnjim nasmejanjo podoba kraja mi je vzbudilo ostro očitjanje

in dan so se vrstili dežurni oficirji v našem glavnem stanu, zapisovali vsak dogodek in povelja, ki smo jih dajali ali sprejemali. Vsak večer sem narekoval poročilo o dnevnem stanju (sitrep) in izvleček o dnevnih dogodkih. Na srečo sem ohranil oba zapisnika dokumentov in le-ta sta mi omogočila, da sem ob svojem pravkaršnjem obisku v Avstriji lahko točno rekonstruiral, kar se je takrat godilo.

8. maja 1945, na „dan zmage“, je 5. korpus 8. armade prišel iz Italije na Koroško, južno avstrijsko pokrajino. Naši prvi oklopni vozovi so se srečali z napredujočimi Rusi malo zahodno od Gradca. Tri divizije našega korpusa so zasedle ogromen del ozemlja (kakšnih 200x80 km), ki se je raztezal izza Lienza na zapadu do mejne cone z Rdečo armado na vzhodu ter od jugoslovanske meje na jugu do bližine Sv. Vida na Glini.

Govorilo se je, da je vladal kaos. Alistair Horne je v prvem delu biografije Harolda Macmillana trdil, da se civilizacija kljub vsemu ni zrušila. To je v resnici silno pretiravanje. Splošna vojna je kaotična, vendar v Avstriji takrat ni bilo več bojev in različne skupine narodov, ki so drvele vanjo ob premirju na Koroškem z vseh mogočih strani, so iskale našo zaslombo, kajti vse so bile med seboj bolj ali manj sovražne. Mi mo jih zbrali v posebna, ločena taborišča, oni so nas pa prosili, da bi jim dali možnost opomoči si od prestanega trpljenja.

V začetku je vladala zmeda, ki pa

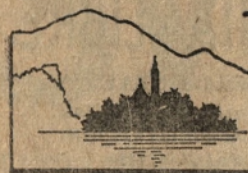
se je že v prvih dneh podela. Mi smo bili organizatorji obojega. V vsaki stvari smo bili mi sodniki.

K sreči sta glavni mesti Beljak in Celovec v vojni utrpeli le malo škode: vsa javna podjetja so delala: elektrika, voda, bolnišnice, policija in šole. Vlaki so razmeroma normalno vozili in razvažali reči za bolnike in ranjence. Celo navadni potniki so se vozili dokler jim nismo tega prepovedali. Ni bilo pomanjkanja hrane, ker je bila Koroška glavno skladišče za nemške oborožene sile med zadnjimi bitkami v Italiji. (...) Avstrija je zgedala majhen raj, srečni smo bili, da je bilo vojne konec za nas vse in da smo zmagali.

Vendar je bila tudi temna senca na tej razveseljujoči sceni. Tito je zahteval Koroško in Julijsko Benečijo zase kot del „Velike Jugoslavije“, njegovi partizani so zasedli strateška mesta, nabijali plakate z agresivno proklamacijo skupaj z našimi, pri čemer so obljubliali Avstriji bodočnost kot neodvisni demokratični državi v njenih predvojnih mejah.

Na višjem poveljstvu — kot sedaj vem — pa se je pripravljalo nasilni izgon Jugoslovancev, akoravno bi to pomenilo novo vojno z bivšim zaveznikom. Amerikanske divizije so se preteče pomikale na Tirolsko in ostalo severo-vzhodno Italijo. Čeprav je moja brigada imela zaseden osrednji sektor med Celovcem in jugoslovansko mejo, kjer je bila nevarnost največja, naše edince, razpršene po vaseh, niso bile pripravljene za boj. Naši topničarji so o-

(Konec prihodnjič)

NOVICE IZ SLOVENIJE

LJUBLJANA — Razred za filozofijo in literarne vede SAZU (Slov. akademije znanosti in umetnosti) je izdal 12. zvezek Razprav in Traditions, obsežni zbornik Inštituta za slovensko narodopisje. Razprave je uredil akademik Dušan Moravec, v njih pa Boris Paternu na novo interpretira modele slovenske literarne kritike, Franc Zadravec razljuje teoretske koncepte človeka v literaturi v obdobju 1950-1955, Franca Buttolo raziskuje motive Vodnikovih Vigilij, Marija Stanonik piše o razmerju med slovensko folkloro in trivialno literaturo, med drugimi. Traditions pa ima v svojih prispevih poudarek na teoriji etnologije; sodelujejo Ivan Urbančič, Marija Stanonik, Božidar Jezernik, Jurij Fikfak, Angelos Baš, Sergej Vilfan, Mojca Ravnik, Duša Krnel-Umek, Niko Kuret, Zmaga Kumer, Marjetka Golež, Mirko Ramovš in Zmago Smitek.

LJUBLJANA — Münchenski založnik znanstvene literature, slovenski rojak dr. Rudolf Trofenik je kot knjigo zbirke „Zgodovina, kultura in duhovni svet Slovencev“ izdal pretilsk (reprint) knjige iz leta 1799. To je delo nekdanjega profesorja na tünbinški univerzi Ch. F. Schnurrerja „Slovenska knjižna tiskarna na Würtemberskem v 16. stoletju“. Schnurrer je v delu z novimi podatki izpopolnil Trubarjev življenjepis in dodal natančen popis protestantskih tiskov iz Tübingena in Uracha, vključujoč podatke o nakladi, prejemnikih in naslovih knjig pa z oznako predgovorov in posvetil.

PORTOROŽ — Javna dražba, na kateri so v portoroškem Avditoriju prodajali olje Riharda Jakopiča Mladenič (iz leta 1897) in izvirno grafiko (iz leta 1770) Giovanni-Battiste Piranesija iz ciklusa Antichita Romane, ni uspela, kajti slik ni kupil nihče. Slo je za dobrodelno dražbo in hkrati tudi prodajno razstavo del obalnih likovnih umetnikov, od katere bodo dej izkupička namenili gradnji regijske porodnišnice.

SLOVENJ GRADEC — Letošnje srečanje slovenskih sociologov je bilo posvečeno tradiciji, razvoju in modernizaciji.

IDRIJA — Živinorejci idrijske občine podpirajo predlog slovenske kmečke zveze o bojkotu oddaje mleka in mesa. Sklenili so, da bodo na dan bojkota zaprli vse zbiralnice in da mleka nikjer ne bodo odkupovali.

DRESINJA VAS — Gasilci so pra-

znovali petinsedemdeset let svojega društva. Na proslavi s povorko in gasilsko vajo so prevzeli nov gasilski avtomobil. Gasilsko društvo ima tudi druge sekcije, npr. hortikulturno, kulturnoprosvedno in športno.

LJUBLJANA — Protokol o sodelovanju med Filozofsko fakulteto Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani in Teološko fakulteto v Ljubljani je bil podpisan. To je prvi uradni akt (po tem, ko je bila Teološka fakulteta leta 1951 izločena iz sklopa ljubljanske univerze) med njo in eno izmed fakultet, članic ljubljanske univerze.

LJUBLJANA — Stanarine so se v Sloveniji s 1. julijem v povprečju podražile za 9b odstotkov. Predvidevajo pa, da se bodo nato vsak mesec še za skoraj 30 odstotkov.

LJUBLJANA — Prevoz z avtobusi se je podražil za 40 odstotkov. V slabih dveh mesecih so cene vozovnic poskočile za nekoliko več kot 100 odstotkov. Po zadnji podražitvi je treba za vozovnico do Kranja odšteti 17.000 dinarjev (dolar — 23.000 din), vožnja do Celja stane 39.000 dinarjev, do Maribora pa 67.000 dinarjev. Čeprav statistika v zadnjih mesecih ni zabeležila večjega upada potnikov, pa avtobusariji ocenjujejo, da je promet na nekaterih progah precej manjši. Zato bodo verjetno nekatere nerentabilne medkrajevne proge ukiniteli.

CELJE — Slovensko ljudsko gledališče je v pretekli sezoni imelo 211 predstav in 68 gostovanj, gledalcev pa je bilo nekaj čez šestdeset tisoč. V novi sezoni pa bodo posvetili veliko pozornost slovenskim delom. Postavili bodo na oder Hiengovega Osvajalca in Zdenka Kodriča Vida vidim (kronika neke družine iz severovzhodnega dela Slovenije), med drugimi deli.

LJUBLJANA — Izšlo je novo delo Antona Trstenjaka: Biti človek. To je zbirka psiholoških spisov o človekovih slabostih in krepostih, s posebnim ozirom na ljubezen kot temeljno kategorijo vsega človeškega. Lahko je vzamemo kot knjigo praktične psihologije o hoji za človekom in k človeku, o sožitju človeka s samim seboj, z ljudmi in stvarstvom.

LJUBLJANA — 12. Foto antika je zbrala domače in tuje fotografije na Trgu francoske revolucije. Na njej so si ljubitelji fotografiranja ogledali stare fotografske predmete, jih prodajali in kupovali. Podobna raz-

SLOVENCI V ARGENTINI

Osebnostne novice

Krst: V soboto, 5. avgusta je bil krščen v cerkvi Srca Jezusovega v San Justu Janez Gabriel Jelenc, sin Janeza in Mojce roj. Prešen. Za botra sta bila Pavel Marolt in Lilijana Bohinc, krstil pa je Tone Prešen SDO. Čestitamo!

Nova diplomantka: Aleksandra Klemenčič je končala študije na tehnološki univerzi in dobila naslov inženirke sistemov. Čestitamo!

FRANCE HRIBOVSEK - 80-letnik

Preteklega 1. avgusta je minilo 80 let, odkar so pri „Lorbarjevih“ v Trbovljah dobili tretjega otroka, katerega so „gospod“ v farni cerkvi sv. Martina krstili za Franceta. A če ne bi bil ta datum zapisan v dokumentih, bi upravičeno marsikdo podvomil, ali je letnica prava. Ramoščani, ki Franceta videmo vsako nedeljo v Slomškovem domu, njegov lahki korak, njegov mladostni humor ter njegovo prisotnost na vseh prireditvah, smo prvi presenečenci ob tem jubileju. Takšnih mladencev osemdesetletnikov ni veliko!

France je opravil ljudsko in meščansko šolo v domačem kraju z odličnim uspehom. Njegove življenj-

stava je bila tudi pred kratkim v Mariboru.

UMRLI SO OD 12. do 26. junija 1989:

LJUBLJANA — Janez Kante, 81; Franc Burger; Janez Bukovec; Ljuba Kratnar; Lojze Jereb st.; Ivan Krabonja; Janez Markelj; Rudolf Vajdič; Stanko Jančar; Angela Rosenvirih roj. Turnšek; Brigita Vrabc roj. Okrupa; Amalija Poljšak roj. Samsa, 76; Anita Lovše; Franc Biščak, 68; Stefka Maurer; Darinka Brišnik; dr. Rudolf Segula; Vinko Podražan; Slavko Sinkovec, 77; Franc Možek; Vida Sosič roj. Marolt; Jože Podobnikar, 81, Anica Horvat roj. Semeja.

RAZNI KRAJI — Miro Rudolf, Celje; Jože Fuks, Dol. Toplice; Ivan Gašperšič, Divača; Rajko Košir, Tržič; Marica Peternel, Štufja Loka; dr. Edvard ellasavia, Koper; Martin Lavrič, Podmolnik; Agata Knav roj. Samsa, Loški Potok; Anton Troha, Domžale; Ivarja Svetina roj. Gogala, Bled; Marija Cirkulan, 53, Vojnik; Vilibald Perdiš, Radeče; Stane Potokar, Kamnik; Nada Hrasovec, Beograd; dr. Marjan Južnič, Beograd; Anton Kočančič, Laško; Ivo Vrhovnik, Trbovlje; Ivan Kovarič, Sodražica; Stanislav Vuzej, Trbovlje; Franc Stegnar, Domžale; Radovan Volk, Gradšče nad Prvačino; Ludvik Zontar st., Lipica pri škofji Loki; Alojz Cimperman, Krvava Peč; Pavla Kozina roj. Friede, Celje; Matija Klinar, 89, Zg. Gorje; Milan Brenko, Izola; Janko Mirmik, Celje; Mirica Kovač roj. Rupnik, Blejska Dobrova; Angel Mečnik, 89, Bukovica; Joža Kunstelj, 89, Vrhnik; Jožef Jazbec, 75, Trupeleče; Julčka Ipavec, Stara Gora; Fani Herman roj. Ladoviko, Zagorje; Peter Pertot, Maribor; Milena Borovac roj. Šetina, Ribnica.

stimo zdaj ob strani vprašanje, ali je to storila šele potem, ko je vide-la izreden odmev Rotovega obiska v slovenskem tisku, ali je prišlo do „pritiskov od zgoraj“, toda dejstvo je, da bi ravno ona morala prva skrbeti za vse Slovence na svetu, ne pa da že dolga leta podpira samo tiste, ki v tujini nadaljujejo notranjo politiko naše dežele. Podpisane mu je po dobrem letu opazovanja vseh slovenskih migracij v Argentini popolnoma jasno, koliko je kdo naredil za ohranjanje slovenske narodne zavesti, jezika, širjenje njene kulture in vsega, kar sodi zraven.

„Slovenski geto“, kot ga je že pred letom dni na eni od okroglih miz slovenske kulturne akcije označil Rot, se že vsa leta srečuje s popolnoma ignorantskim odnosom matice, ki namesto njega raje podpira jugoslovanizacijo nekoč slovenskega društva Triglav iz Buenos Airesa. Problemi z omenjenim društvom so slovenski javnosti verjetno zdaj že znani, najbrž pa ni slučajno, da do enakih vzporedno prihaja tudi v Sloveniji bližnjemu Triglavu iz Münchna.

Ob tej podpori iz domovine na primer ožjemu vodstvu Triglava iz Buenos Airesa lani ni bilo težko prepričati že dogovorjenega nastopa Ribniškega okteta v enem od slovenskih domov povojne emigracije. Ne samo Slovenci v domovini, tudi politična emigracija je namreč na

ske sanje so bile postati učitelj. Žal mu težki časi povojnih let niso dopustili nadaljevati študija. Njegov oče se je po štirih letih vrnil s fronte invalid in preživljanje družine s šestimi otroki ni bilo lahko. Poiskati si je moral službo in jo dobil kot poštni uradnik v sosednji fari Hraštink. Od tam je šel za poštnega upravnika v Trebnje na Dolenskem. Med zadnjo vojno in revolucijo pa je bil zaradi izrednih razmer za nekaj mesecev tudi v Starem trgu na Notranjskem, nato na glavni pošti v Ljubljani in končno kot upravnik pošte v Grosupljem. Od tod se je maja 1945 umaknil pred partizani na Koroško in nastopil pot begunca, ki ga je preko italijanskih taborišč Monigo, Forli, Servigliano in Senigallia pripeljala 1. 1948 v Argentino.

V novi deželi pod Južnim križem je France zgrabil za prvo delo, ki se mu je ponudilo, v tovarni Nestlé. Ker se je moral daleč voziti v službo, je kmalu zamenjal zaposlitev in bil nekaj let v krojaški delavnici. Nato je zamenjal šivanko za pisarniško mizo v podjetju „RCA Victor“. Ko je ta tovarna zaprla, je dobil mesto v „Ciudadeli“, kjer je dočkal 1. 1974 svojo upokojitve.

Že od mladih let je France svoj prosti čas ob večerih porabljal za prosvetno delo v Fantovskih odsekih. Čutil je posebno veselje za gledališko umetnost. Zato je rad sprejemal vloge v igran, a ne samo v domačem kraju, temveč povsod, kamor je službeno prišel kot poštni uradnik. V Trebnjem in Grosupljem je uspešno prevzel, ko je bilo treba, tudi odgovorno režiserja.

Njegov igralski „konjiček“ ga je spremljal tudi v begunstvo, v taborišča, pa tudi sem v Argentino. Če je v domovini moral pustiti zaupno mesto poštnega upravnika, ga v novih razmerah v naši skupnosti ni oviralo, da ne bi na odru večkrat igral prav vlogo poštarja. Franceta smo videli tujaj vsaj dvajsetkrat nastopiti v resnih in komičnih vlogah. Še pred dvema letoma je bil minister pri Martinu Krpanu na Slovenskem dnevu v Slomškovem domu.

A je treba povedati, da gledališče ni bilo edino področje, kjer je France pokazal, da ima srce za vse, kar je našega. Zlasti v letih po njegovi upokojitvi je prijel za skrito in zastojno delo, da je pomagal raznim ustanovam. In če nas veselja, da je pri svojih osemdesetih letih še zmeraj prava grča v telesnem oziru, nas vendar še bolj gana in navduši njegova neomajna zvestoba slovenskim in krščanskim idealom iz mladih let. Ne desetletja ne drugi kra-

ji ne druge razmere, nič ga ni zmedlo. Ostal je zvest samemu sebi!

France! Bog naj Ti nakloni še veliko zadovoljnih let sredi argentinske Slovenije!

Joštar

JOŽE KOROSEK — 70-letnik

Preteklo nedeljo je v krogu svoje družine in ožjih prijateljev praznoval sedemdesetletnico rojstva. Jubilant je doma iz fare Begunje na Notranjskem. Že mlad je začel trdo delati na kmetiji in v mlinu, istočasno pa je bil že vključen v farnem občestvu in v organizacijah. Vojna leta tudi njemu niso prizanesla. Ko je Notranjska začela krvaveti pod tujim in domačim sovražnikom, se je slavljenec pridružil protikomunističnemu taboru, kamor je po svojih načelih pripadal. Vstopil je v domobranske vrste in je bil v Rupnikovem udarnem bataljonu.

Ob koncu vojne se je umaknil, kakor toliko drugih njegovih soborcev in somišljenikov, a je doživel največjo prevaro. Iz Vetrin je bil tudi on poslan v smrt, misleč, da bodo prepeljani v Italijo, a se je njegov transport obrnil proti jugovzhodu in v Pliberku je bila prva postaja. Tam se mu je posrečilo, da je pobegnil, njegova naslednja postaja bi bila Teharje in nato skupni grob. Nista pa imela isto srečo njegova dva brata, ki sta bila ubita in počivata neznanokje. Jože se je vrnil v taborišče in nato odšel čez mejo v Italijo; med drugimi taborišči je bil najdalj v Senegaliji.

V Argentino je prišel v začetku 1948 in prvo leto je preživel v Comodoro Rivadavia v službi pri petrolejski družbi. Ker pa se je počutil preveč osamljenega, se je vrnil v Buenos Aires. Kmalu nato se je poročil z Faniko Blažič in sta si postavila v Villa Adelini novi dom. Dva sinova in tri hčerke je bil dar za mlado družino. Hud udarec pa ga je zadel pred leti, ko je nenadoma izgubil ženo, katera mu je bila v veliko oporo.

Poleg službe in skrbi za številno družino je vedno našel čas tudi za delo v slovenski skupnosti. Številne organizacije ga imajo za svojega člana. Soustanovitelj je Slovenskega doma v Carapachayu, kateremu je posvetil toliko ur dela, čeprav je bil sam tako potreben počitka. Da bi mladi znali to čeniti in posnemati. Vsa dolga leta je raznašalec časopisa — tudi Svobodne Slovenije — in revij v našem okraju. Ne moremo si predstavljati naše srenje brez Korosčeve družine.

Dragi Jože! Zelimo Ti še mnogo let zdravja in prizadevanja za rast svoje družine, svojih vnukov in za rast slovenske skupnosti v Argentini. Bog Te živi!

Prijatelj

MARKO JENSTERLE

Domovina ni več izgubljeni raj

Kako sodelovati s Slovenijo, ko ta zdaj po skoraj pol stoletja vendarle odpira vrata tudi za politično emigracijo? To je eno od temeljnih vprašanj, s katerim se ubada slovenska politična emigracija v Argentini. Nekaj konkretnih stikov (na primer razstava kiparja Franceta Ahčina in obisk predsednika Slovenske kulturne akcije Andreja Rota) je to dilemo samo še aktualiziralo, o njej pa so nedavno govorili tudi na rednem kulturnem večeru Slovenske kulturne akcije, organiziranem v buenosaireski „Slovenski hiši“. Andrej Rot je na njem zbranim zbranim predaval o obisku v Sloveniji in vtisih z mednarodnega srečanja PEN, ki je bilo na Bledu.

Toda kolikor Slovenija dobesedno požira (kako tudi ne, saj je v enem od zapisov Jože Horvat lepo povedal, da je bilo ljudstvo vsa ta leta na „dieti“) vse slovensko, kar prihaja prek meja, še posebej pa tisto iz Argentine, slovensko politično emigracijo proces demokratizacije v Sloveniji ne prepričuje v popolnosti. Rot namreč misli, da se Slovenci za politično emigracijo zanimajo predvsem zato, ker bi na ta način želeli rešiti lastne probleme. Pravi tudi, da se Slovincem izredno mudi z

reševanjem preteklosti in poravnava krivic. Vendar je skeptičen. Saj ne ve, kam pelje ta naglica, takšno sunkovito reševanje polstoletne zgodovine.

Tudi drugi politični emigranti ne vidijo ravno obetavnih rezultatov. Eden med njimi namreč pravi: „Slovenci bi radi na hitro rešili neznozne razmere. Toda stvari se vlečejo že v nedogled. Zborovanja tu in protesti tam. Stvar pa ostaja na isti točki. Dejstvo je, da je Janša v zaporu in da vojska ukrepa po svoje.“

Politični emigraciji je popolnoma jasno, da se slovenski partiji in političnemu vodstvu Janša ne splača imeti v zaporu, zato v tem vidijo predvsem „beograjsko zadevo“. Slovenska politika je neodločna in to se kaže tudi v samem odnosu do emigracije. Tabu o njej so razbijali predvsem pisatelji in tisk, politika pa, kot vedno, negotovo tipa in še ne ve, kako bi se obnašala. Najbolj zgovoren primer je spet odnos Slovenske izseljenske matice do Rotovega obiska na srečanju „Pen“. Kot je povedal sam, Matica na začetku ni hotela finančno podpreti njegovega prihoda, šele na koncu srečanja pa je nenadoma spremenila odločitev in plačala polovico potnih stroškov. Pu-

ostane tisto, kar je res skupno — slovenstvo.

Drugi predlagajo izmenjavo tiska in neagresivno poročanje na obeh straneh. Vsekakor je jasno, da se tako doma, kot tudi v tujini, miselnost spreminja, vendar kljub temu na obeh straneh še vedno ostajajo ljudje z željami po širjenju ideološkega in političnega vpliva. Takšne težnje so očitne tudi v Argentini, povedati pa je treba, da so se tudi tu, tako kot v Sloveniji, stvari spremenile. Kakor je mladina v Sloveniji v nekem trenutku začela kritično vrednotiti enostransko zgodovino, tako je tudi slovenska mladina v Argentini začela preverjati zgodovino, kakršno učijo tu.

„Argentina ni več dežela, v katero smo prišli, ker drugam nismo mogli. Slovenija ni več raj, od katerega smo bili odcepljeni,“ je avgusta lani na okrogli mizi o vprašanju slovenstva v Argentini v obeh druge generacije dejal Jože Bokalič, župnik iz Slovenske vasi v Lanusu. Pravi tudi, da je slovenska skupnost v Argentini izrazito zaprta, saj živi navznoter in zgolj zase. Bokalič je seveda tako kot Rot že rojen v Argentini, njegova temeljna misel pa je, da mora na novih tleh zrasti drevo, ki bo imelo korenine v daljni slovenski zakladnici, vendar bo morala pognati veje v novo argentinsko realnost.

TELEX, 6. julija, Ljubljana

MALI OGLASI

POČITNICE

Nameravate obiskati San Martín de los Andes? Prenosite po ugodni ceni vam nudi CARITAS. T. E. 0972-27313

Oddam v najem v zimski sezoni kompletno stanovanje za 5 oseb v Villa Catedral. T. E. 0944-24978 (Bariloche).

ZOBODRAVNIKI

Viktor Leber - sološna odontologija, implantes óseo-integrados; sreda in petek od 14 do 18; Belgrano 3826 - 7. nadstr. B - San Martín - T. E. 755-1353.

ARHITEKTI

Andrej Duh - načrti, gradnje in vodstvo del v Bariločah in okolici; nepremičninski posli. - P. Moreno 991, 5. nadstr. "C". Tel. 0944-20733 - 8400 Bariloche.

TURIZEM

Petovanja, skupinske ekskurzije, letalske in pomorske vožnje poskrbi po ugodni ceni Marjeta Šenk. T. E. 762-2840.

ADVOKATI

dr. Vital Ašič - odvetnik - ponedeljek, sredo, petek od 17 do 19, Don Bosco 168 - San Isidro; T. E. 743-5995.

dr. Franc Knavs - vsakovrstne civilne, delavske in trgovske zadeve v Capitalu in Peta. Bs. As. - Tucumán 1455, 9. nadstr. E - T. E. 45-0320 - poned., torek, četrtek od 16 do 20.

ZA DOM

POHIŠTVO: za jedilnice, spalnice, dnevne sobe, moderno in angleški stil. Tine Kovačič. - T. E. 765-1682.

REDECORA - celotna oprema stanovanj; blago za naslanjače, odeje, zavese, tapete, preproge - Bolívar 224, Ramos Mejía, T. E. 654-0352.

Garden Pools - konstrukcije bazenov - filtri - avtomatično zalivanje - Andrej Marolt, Martínez de Hoz 211, San Miguel, T. E. 664-4374.

TRGOVINA

Delikatosa Franc Vester - Gana 119 - Capital - (1 kvadra severno od postaje Liniers).

Alpe Hogar - Stane Mehle - vse za vaš dom - L. Vernet 4225 - 1826 Rem. de Escalada - T. E. 248-4021.

SANITARNE NAPRAVE

Sanitarne in plinske naprave - privatne - trgovske - industrijske - odobritev načrtov - Andrej Marolt, Avellaneda 216, San Miguel, T. E. 664-1656.

GOSPODARSTVO

Zavarovanja M. in H. Loboda - Sarmento 385, 1. nadstr., pis. 10 - Buenos Aires - od 11 do 18.30 - T. F. 812-2127.

Kreditna zadruga SLOGA - Bm. Mitre 97, 1704 Ramos Mejía - T. E. 658-6574/654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

Mutual SLOGA - Bm. Mitre 97, 1704 Ramos Mejía - T. E. 658-6574, 654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

SLOGA - PODRUŽNICA SAN MARTIN - Slovenski dom - Córdoba 129 Tel. 755-1266 - Uraduje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 10. do 11. ure (g. Stanko Oberžan).

JARUZELSKI IN WALENSA

(Nad s 1. str.)

darnosti in njen ideolog. Oblasti so ga izključile iz Znanstvene akademije in vrgle leto in pol v ječo. Kljub temu je leta 1988 pristal na razgovor s komunistično vlado in celo dialog s Kremeljem.

Prihodnji dnevi bodo pokazali, če bo Moskva pristala na sporazum in se odpovedala načrtom komunističnih generalov „s tanki vzdržati komuniste na oblasti“.

Odločitve bodo nedvomno velika preizkušnja za Gorbačova. Prestrojkar ima čez glavo nešteto problemov v svoji gigantski državi. Njegovе obljube, da bo v bodoče za zvišanje agrarne proizvodnje plačeval delavce v dolarjih, izničujejo Gorbačove napovedi, da bo Sovjetska zveza letos uvozila 33 milijonov ton žita. Sovjetska „glasnost“ odkriva dan za dnem nastope stavkajočih od Sibirijske, Ukrajine do baltskih držav. Stavke so v SZ nezakonite, stavkajoči pa si dajejo duška s protesti neruskih narodov, ki zahtevajo več svobode

Nekdaj bogata Poljska je danes revna dežela, njen narod ponosen in vztrajen v boju za svobodo. V spominu nam je žaloigra generala Sikorskega. Kot predsednik poljske emigrantske vlade se je leta 1944 odločil obiskati Stalina, da bi nasilne priznal koalicijsko poljsko vlado. Našel je smrt v letalu.

Danes je svetovni politični razvoj bistveno drugačen. Odnosi med ZDA in Sovjetsko zvezo bodo nedvomno vplivali tudi na bližnje odločitve na Poljskem. Poljska opozicija je vedno odklanjala nasilje. Če se bo Moskva tega znova poslužila, bo končno doživela še večje nezaupanje svobodnih narodov. Čas in razmere so danes naklonjene svobodnim narodom.

SLOGA - PODRUŽNICA SLOVENSKA VAS - Hladnikov dom - Msgr. J. Hladnik in Hernandezias - Uraduje ob sredah od 19. do 21. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 (g. Marija Gorše).

SLOGA - PODRUŽNICA CASTELAR Slovenska Pristava - Monte 1851 - Uraduje ob sredah od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 (g. Nande Česarek).

SLOGA - PODRUŽNICA RAMOS MEJIA - V prtiličju poslopja Sloge, Moreno 129. Od ponedeljka do petka od 17. do 19. ure. T. E. 658-6574 - 654-6438.

SLOGA - PODRUŽNICA SAN JUSTO Naš dom (pisarna) H. Irigoyen 2756 T. E. 651-1760. Uraduje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 9.30 do 11.30 (gdč. Julka Moder).

Cena največ štirih vrstic \$ 150.- za enkratno objavo, za vsak mesec - 4 številke - \$ 500.-

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

(Nad. z 2. str.)

Nekaj se giblje prav na dnu argentinske politične pozornice, in to je tudi sad, drag a bogat sad te še vedno mlade demokracije. Jasno je, da so si bližji nekateri peronisti in levičarski radikali, kot pa peronisti med seboj. In večjo skrb ima Menem v kongresu z nekaterimi peronističnimi poslanci, kot pa z radikalnimi. Vsaj do 10. decembra, ko se bo menjala polovica poslanske zbornice, bo vsak zakon moral prestati težko preizkušnjo „peronistične opozicije“.

Nekateri opazovalci celo trdijo, da se poraja neke vrste pakt med delom radikalizma, in levim peronizmom. Eni in drugi stavijo mnogo na poraz Menemove gospodarske politike, in računajo, da bo po tem neuspehu nastopila njihova ura. Menem bi seveda v tem primeru še ostal na predsedništvu, a debata o oblasti bi tekla na polju „široke vlade“, kjer bi imeli besedo tako Menem, kot obnovitelji in radikali. Sabotiranje vladne gospodarske politike v kongresu je, v tej luči razumljiva. V novih zakonih je morala vlada v marsičem popustiti, kar ni najbolj pozitivno.

BRATSKA SPRAVA

Na hitro omenimo še dvojce točk. Prva se tiče narodne sprave. Argentinski škofje jo že leta sem priporočajo. In prav ko se je pričela organizirati velika maša narodne sprave, je Cerkev izrekla svoj veto. Ponudba glede maše je padla s strani montoneroev in doživela zanimiv odmev v vojski in vladi. Pa je predsednik škofovske konference, kardinal Primatesta, odsvetoval ta korak, češ, da družba še ni zrela, da se naj še mnogo moli, in zlasti mnogo dela za to spravo. Stališče hierarhije je naletelo na različne odmeve. Je stvar res kočljiva, in se da ob njej mnogo debatirati.

Pot sprave izgleda, da smo nastopili tudi v razmerju z Anglijo. Vedno bolj čvrste so govornice o skorajšnjem sestanku med argentinskim zunanjim ministrom Cavallo in pa novim angleškim ministrom Majorjem. Zanimivo. Gospa Thatcher se nahaja v kočljivem položaju, kot se je nahajala tik pred Malvinsko vojno. Tedaj ji je vojaška zmaga precej pomagala za ponovno pridobitev priljubljenosti. Je sedaj segla po orožju dialoga? Le tako si moramo razlagati nenadno pripravljenost na diplomatske stike, ki jih je London došel strogo odklanjal. Eno je jasno: Anglija si od teh napovedanih pogovorov nekaj obeta, sicer jih ne bi sprejela. Kaj si obeta? To pa je neznanka, ki ji še ne vemo odgo-

Slovenijo na kratke počitnice. „Ravno za praznike imamo običajno najmanj ljudi. München je posebnost, ker so rojaki v šestih urah doma. So blizu Slovenije,“ pravi župnik dr. Branko Rozman. „Za veliko noč jih je šlo veliko več domov kot za božič,“ doda Marjan Bečan. Naslednjo nedeljo je bila cerkev Svetega Duha zopet dobro obiskana, ko se je ob štirih popoldne začela slovenska maša.

Münchenska železniška postaja je brez dvoma svet zase, mesto v mestu. Praznikov tam in na letališču ne poznajo. Ko potnik pride s perona, najde lesene stojnice, kjer lahko zaužije med drugimi domačimi jedili tudi čevapčiče. Zelo pogosto se sliši srbo-hrvaška beseda, redko slovenska. V kiosku lahko kupi Telex, ki se preriva med hrvaškimi, srbskimi in makedonskimi revijami in časopisi. Če kdo zna angleško italijansko, francosko, grško, turško in še kaj drugega, ima branja na pretek. Ljudi je vedno veliko. Ni počitka. Tudi v podzemlju vsevrstne trgovine ponujajo po želji. Postaja ima nad dvajset peronov, odkoder ne prestando odhajajo in prihajajo vlak iz vse Evrope. Malo naprej je še nekaj manjših peronov za krajše proge.

Ravno te dni je dosegel ponovni uspeh „Tango Argentino“ v münchenskem Deutsches Teatru. Vstopnice so bile razprodane z neverjetno hitrostjo in gledalci so noč za

OBVESTILA SLOVENIA LIBRE

SOBOTA, 19. avgusta:

XX. Mladinski glasbeni večer ob 20.30 v Slovenski hiši.

NEDELJA, 20. avgusta:

Romanje v Lourdes s praznovanjem svetogorskega leta.

SOBOTA, 26. avgusta:

Redni pouk Slovenskega srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15.

NEDELJA, 27. avgusta:

20. obletnica Rožmanovega doma s sv. mašo in skupnim kosilom. V Carapachayu mladinski dan.

SOBOTA, 2. septembra:

Dan Zveze slovenskih mater in žena v Slovenski hiši. Začetek s sv. mašo ob 19. uri.

vora. In verjetno argentinska diplomacija tudi ne. A hoče izkoristiti priliko. Ko je Alfonsín nastopil, je bila ena izmed njegovih obljub, da bo uredil malvinski problem. Kot druge obljube, je moral tudi to požreti. Menem ni ničesar obljubil v tem smislu; morda bo imel več sreče...

Mogoče ne veste, da...

— da je v ugledni francoski reviji „Etudes“ izšel članek dr. Toneta Stresa o položaju v Sloveniji

— da v 8 različnih državah deluje danes 29 slovenskih izseljeniških duhovnikov...

Lepo dvosobno STANOVANJE

v strogem centru Buenos Airesa izredno poceni prodaja

Stane Zupančič
T. E. 755-2678

20. OBLETNICA

Rožmanovega doma

BO V NEDELJO, 27. AVGUSTA

ob 11.30 sv. maša, nato skupno kosilo

Istočasno je v Domu razstava portretov slikarjev sester Dolinar, Klemenčeve in Kržišnika.

V Carapachayu bo 27. avgusta

MLADINSKI DAN

ob 8.00 začetek tekmovanja v odbojki
ob 10.15 dviganje zastav in nato sv. maša za pokojne: Brigito Gričar, Francita Mramorja in Marjana Trtnika
ob 12.30 skupno kosilo in nato nadaljevanje tekmovanja
ob 18.00 kulturni program, nato prosta zabava
igra orkester HRAST

Fundador: MILOŠ STARE

Director: Valentín B. Debeljak

REDACCION Y ADMINISTRACION:

RAMON L. FALCON 4156

1407 BUENOS AIRES

ARGENTINA

Teléfono: 69 - 9503

G l a v n i u r e d n i k :

Tine Debeljak ml.

U r e d n i š k i o d b o r :

Tone Mizerit, dr. Katica Cukjati,

Gregor Batagelj

Correo Argentino Central (B)	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5776
	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 3824
Registro Nac. de la Propiedad Intelectual No. 85.462	

Naročnina Svobodne Slovenije za 1989: Za Argentino \$ 3.500; pri pošiljanju po pošti \$ 4.000; Združ. države in Kanada pri pošiljanju z letalsko pošto 60 USA dol.; obmejne države Argentine 53 USA dol.; Evropa 65 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 70 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 45 USA dol.

V Evropi lahko kupite Svob. Slovenijo: v Trstu: knjigarna Fortunato, Via Paganini 2; v Celovcu: knjigarna Mohorjeve družbe, Viktringer 26.

FALLERES GRAFICOS "VILKO" S.R.L., ESTADOS UNIDOS 425, 1101 - BUENOS AIRES - T. E. 362-7215

RESITEV KRIZANKE

Vodoravno: 1. kozica; 6. vranec; 11. Erna; 12. niz; 14. rine; 15. rja; 16. strdi; 18. čin; 19. se; 20. zmocite; 22. me; 23. prenehati; 25. izlet; 27. kimaš; 29. krilim; 31. čakali; 32. Ana; 33. oči; 35. ata; 36. hči; 37. briga; 39. Edo; 41. on; 42. podlaga; 44. in; 45. podpira; 46. vaju.

Navpično: 1. Kersnik; 2. orje; 3. zna; 4. ja; 5. Anton; 6. vzdih; 7. ar; 8. nič; 9. enim; 10. cenejši; 13. Irčev; 16. smeti; 17. Itaka; 20. zrela; 21. etika; 23. plini; 24. imate; 26. zračno; 28. Aladin; 30. morda; 31. čigav; 54. čil; 36. hop; 37. bor; 38. aga; 40. ona; 42. pi; 43. aj.

JANEZ VASLE

Sijaj, sijaj, soncece

München, april 1989

Velika noč je prinesla Bavarski obilo sonca in toplote, zato so domačini izkoristili vsak trenutek, da so si skušali potegniti mlečno bele polti. Vsak kotiček, kjer je sijalo sonce, so si za nekaj časa prisvojili. V Münchnu je občina postavila bele stole na pešaški del mesta, to so Marienplatz, Sohnenstrasse in Theaterstrasse. Te stole domačini spoštujejo skoraj kot ljudi, jih pazijo in pustijo tam, kjer so jih dobili. Vedo, da so njim v korist. Tudi restavracije postavijo mize in stole na prosto in tam postrežejo zajtrk ter kosilo pod toplim soncem. Južnoameriški obiskovalec v začetku začudeno gleda. Če je južni celini, posebno v Argentini, še česa v izobilju, to je prav gotovo sonca. Ni tako v Evropi. Čim bolj greš na sever tem manj najdeš toplote. Zato je vsak žarek tako dragocen. V Englisher Garten, ljudskem parku, k' letos upraznuje dvestoletnico, se ljudje sončijo ves dan, nekateri oblečeni, drugi v kopalkah, ostali pa polnoma goli. Ni to nekje v periferiji mesta, ne, čisto blizu strogega centra je. Kar bi v „nerazvitih“ državah osvojilo naslovne strani časopisov, je tukaj tako normalno, da se ljudje vozijo mimo z bici-

kli in sprehajajo z otroki. Tako čakajo Bavarci zaželeno poletje.

Velikonočni prazniki imajo na Bavarskem čisto poseben pomen, ker je to najbolj katoliški del Nemčije. V glavnih münchenskih cerkvah (stolnica Frauenkirche, St. Mihaelkirche, Heiliggeistkirche med drugimi), so pete maše z solisti, orkestri in zbori. Ljudje, domačini in turisti, napolnijo zgodovinsko pomembne templje in goreče sledijo obredom. Dan po veliki noči je tudi dela prost dan. V šolah so pa ta čas počitnice. Bavarci imajo letno 36 delavnih dni dopusta in 12 plačanih cerkvenih praznikov. Pred kratkim je sindikat dosegel 37 delavnih ur na teden in šest tednov plačanega bolniškega dopusta. „Pri nas so šolske počitnice krajše kot pri vas v Argentini, trajajo samo mesec in pol dni. Imamo pa potem nekaj mesečnih ali par tedenskih oddihov za večje praznike,“ je rekel kronistu nemški profesor fizike in matematike na železniški vožnji iz Milana v München. Bilo je na veliki petek zvečer in vlak je bil nabit do zadnjega prostora.

Tudi Slovenci se zbirajo za veliko noč, čeprav v manjšem številu kot po navadi, ker jih veliko gre v

nočjo stoje ploskali. „Število nemških učencev se je zadnja leta zelo zvišalo prav zaradi uspeha te predstave,“ prizna Inés Cabrera, argentinska plesalka in učiteljica, ki ima v Münchnu svojo plesalno akademijo za tango. V zvezi z Argentino je nemška državna televizija predvajala dokumental z naslovom „Ošabnost argentinskih vojakov“. Pričevali so Adolfo Pérez Esquivel, Hebe Bonafini, stari starši Fontana in matere Majskega trga. Pri cestnih manifestacijah je ponovno prišla do izraza zastava stranke Partido Obrero.

Bavarska opera je bila devet mesecev zaprtja zaradi prenovitve odra. Medtem je operna skupina pod vodstvom Wolfganga Sawalischa gostovala na Japonskem. V začetku aprila, točno ob določenem času, je Verdijeva Aida zopet zbrala operne ljubitelje v najvažnejši nemški hiši. Kronist je letos poslušal malo prepričljivo verzijo opere La Boheme. Niti Mimi — Japonka Keijo Kamegawa — ne Rodolfo, Italijan Alberto Cupido, nista zadovoljila. Lansko leto sta Ileana Cotrubas in Francisco Araiza bolj prepričljivo predstavila vlogi. Sredi marca je žela veliki uspeh mezzosopranistka Marjana Lipovšek pri operi Prince Igor, predstavljen v münchenski olimpijski dvorani. Tudi flavtistka Irena Grafenauer, ki že nekaj let slovi na mednarodnem polju, je žela priznanje v nabiti dvorani Max Joseph-Saal v Rezidenci.

Kot navdušen nogometaš se kronist ni mogel odreči povabilu na tekmo nemške prve lige. Merila sta moči Bayern München, prvi v lestvici, in lanski prvak Werder Bremen, trenutno tretji. Moštvi nista zadovoljili sedemdeset tisoč gledalcev, ki je napolnilo olimpijski štadijon in sta izenačili z 0:0. Toda vsi so imeli v glavi tekmo, ki bi jo domačini štiri dni pozneje odigrali z Neapljem. Maradona je prevzel vso pozornost. Že dva meseca pred tekmo so v nekaj urah predprodali vse vstopnice.

Bavarci imajo na dnevnem redu „seje“ v gostilnah pod kraljestvom starega bavarskega piva. Tam se zbirajo domačini pa tudi turisti, da zaužijejo en „Mass“ (približno en liter) najstarejše znamke Löwenbräu, rojene pred več kot šeststo leti. „Ko je Kristof Kolumb odkrival Ameriko, smo Bavarci že sto let pivo pili,“ se je bahal stari možiček, oblečen v narodno nošo, predno je zvrnil peti vrček v želodec. V najstarejši gostilni Hofbräuhaus so mize vedno zasedene. Neprestano igra narodnozabavni orkester. Nepričakovano udari tudi slovensko narodno. Kronist je kar laže zaužil Schwensbrustegebraten. Tukaj je Slavko Avsenik enako popularen kot v Sloveniji. Večkrat nastopa na televiziji, njegove plošče se neprestano prodajajo in tudi koncerti imajo polno zasedbo.

(se nadaljuje)